

บทที่ 1

ข้อความทั่วไป

การศึกษากฎหมายอาญา 2 ศึกษาถึงหลักสำคัญว่าด้วยเรื่องโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย รวมตลอดถึงเรื่องอายุความ และบทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดสุโทษ ซึ่งบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป นักศึกษาจะต้องศึกษาเกี่ยวกับเรื่องดังต่อไปนี้

1. โทษ บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา บทบัญญัติทั่วไป ลักษณะ 1 หมวด 3 เริ่มตั้งแต่มาตรา 18 ถึงมาตรา 38 และความระงับแห่งโทษ ตามมาตรา 38 และมาตรา 79
2. วิธีการเพื่อความปลอดภัย บัญญัติไว้ในภาค 1 หมวด 3 ตั้งแต่มาตรา 39 ถึงมาตรา 50 และหลักเกณฑ์การใช้วิธีบังคับเพื่อความปลอดภัย ตั้งแต่มาตรา 12 ถึง มาตรา 16 และ พ.ร.บ.ให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 7
3. การเพิ่มโทษและการลดโทษ การยกเว้นโทษจำคุก การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ ตั้งแต่มาตรา 51 ถึงมาตรา 58
4. อายุความ ตั้งแต่มาตรา 95 ถึงมาตรา 101
5. บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดสุโทษ ตั้งแต่มาตรา 102 ถึงมาตรา 106

บุคคลจะรับผิดทางอาญา และโทษอาญาที่จะใช้ลงแก่ผู้กระทำความผิด ต้องมีกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดในขณะที่กระทำผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ตามมาตรา 2 วรรคแรก ถ้าผู้ใดมิได้กระทำความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ หรือกระทำการใด ๆ ไม่มีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ ก็จะลงโทษแก่ผู้นั้นไม่ได้ ซึ่งเป็นหลักที่ใช้ทั่วไปในคดีอาญาทั้งปวง

ตามบทบัญญัติมาตรา 17 ให้นำบทบัญญัติ ภาค 1 แห่งประมวลกฎหมายอาญา คือ บทบัญญัติทั่วไป ตั้งแต่มาตรา 1 ถึงมาตรา 106 ไปใช้ในกรณีความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย แต่มีข้อยกเว้นจะนำไปใช้ไม่ได้ เมื่อกฎหมายนั้นบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ดังนั้น จะต้องดูว่าบทบัญญัติในกฎหมายอื่นนั้น มีบทบัญญัติไว้เป็นพิเศษนอกเหนือจากหลักทั่วไปของภาค 1 หรือไม่ ถ้ากฎหมายอื่นบัญญัติไว้เป็นพิเศษอย่างอื่นแล้ว ก็ให้นำประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ไปใช้ไม่ได้ ต้องใช้บทบัญญัติของกฎหมายนั้น บทบัญญัติของกฎหมายอื่นส่วนมากเป็นพระราชบัญญัติต่าง ๆ เช่น

พ.ร.บ.การพนัน ไม่มีบทบัญญัติเรื่องรอการลงโทษไว้โดยเฉพาะ มีแต่เรื่องการเพิ่มโทษ ศาลอาจรอการลงโทษไว้ ตาม ป.อ.ม.17 ได้ (ฎีกาที่ 433/2500)

พ.ร.บ.ป่าไม้ มิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการขอคืนของกลางที่ศาลสั่งริบจึงต้องบังคับตาม ป.อ. บุคคลภายนอกดื้อยอมใช้สิทธิตาม ป.อ.ม.36 ขอให้ศาลสั่งคืนของกลางที่ถูกริบตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ไม่ได้ (ฎีกาที่ 1810/2517)

พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2465 ม.20 ทวิ กำหนดโทษจำคุกและปรับ ศาลจำคุกโดยไม่ปรับได้ตาม ป.อ.ม.20 (ฎีกาที่ 1204/2524)

ในกรณีที่ พ.ร.บ.ฉบับอื่น ๆ ได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นนอกจากที่บัญญัติไว้ในหลักทั่วไป ในภาค 1 แห่ง ป.อ.แล้ว ก็ถือว่า พ.ร.บ.นั้นได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษแล้วจะนำบทบัญญัติในภาค 1 ไปใช้ไม่ได้ ต้องใช้บทบัญญัติตามกฎหมายอื่นนั้นบังคับ เช่น

การนำกระบือเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ผ่านด่านศุลกากรจะต่อสู่ว่าไม่มีเจตนา หลีกเลี่ยงภาษีไม่ได้ เพราะ พ.ร.บ.ศุลกากร (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2482 มาตรา 16 บัญญัติให้ถือเป็นความผิด ไม่คำนึงว่าจะทำโดยเจตนาหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ ของกลางริบตามมาตรา 17 โดยไม่มีทางผ่อนปรนได้ (ฎีกาที่ 500/2500)

พ.ร.บ.ศุลกากร (ฉบับที่ 11) พ.ศ.2490 มาตรา 3 บัญญัติว่า “สำหรับความผิดครั้งหนึ่ง ๆ ให้ปรับเป็นเงิน 4 เท่า ราคาของซึ่งรวมอากรเข้าด้วย” นั้น โดยมุ่งหมายให้ลงโทษผู้กระทำผิดด้วยกันหลายคนหรือไม่ ถือว่า พ.ร.บ.ศุลกากรได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นหรือบัญญัติไว้เป็นพิเศษ ตาม ป.อ.ม.17 จะนำ ม.13 แห่ง ป.อ.บังคับหาได้ไม่ จึงต้องปรับจำเลยรวมกันทุกคน จะปรับเรียงตัวผู้กระทำผิดไม่ได้ (ฎีกาที่ 401/2509)

จำเลยเคยต้องโทษฐานลักทรัพย์มาครั้งหนึ่งและฐานมีฝิ่นครั้งหนึ่ง แล้วมากระทำความผิดตาม พ.ร.บ.ฝิ่นอีก ดังนี้ เมื่อโจทก์ขอให้เพิ่มโทษมาในฟ้องทั้ง 2 กระทั่ง คือ ตาม พ.ร.บ.ฝิ่น มาตรา 68 กับตามกฎหมายลักษณะอาญาคดีจึงเกิดปัญหาขึ้นว่า จะนำกฎหมายใดมาเพิ่มโทษ และจะเพิ่มโทษทั้งสองทางได้หรือไม่ ศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้ว่า ต้องเพิ่มโทษตาม พ.ร.บ.ฝิ่น เป็นบทหนักจะเพิ่มโทษตามกฎหมายลักษณะอาญาด้วยไม่ได้ (ฎีกาที่ 78/2487)

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซ้ำอีก ผู้นั้นจะถูกลงโทษในลักษณะเพิ่มโทษตาม พ.ร.บ.ฝิ่น หรือ พ.ร.บ.การพนัน โดยระวางโทษวางโทษทั้งจำคุกและปรับ ศาลจะใช้ดุลพินิจลงโทษจำคุกอย่างเดียวโดยไม่ปรับด้วยตาม ป.อ.ม.20 ไม่ได้ เช่น

การเพิ่มโทษ พ.ร.บ.การพนันฐานไม่เซ็ดหราบโดยกระทำความผิดอีกนั้น พ.ร.บ.การพนันได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษแล้ว ให้ระวางโทษทั้งจำคุกและปรับ จะลงโทษจำคุกอย่างเดียวไม่ได้ คือจะนำมาตรา 20 แห่ง ป.อ.มาใช้มิได้ หรือ จะนำบทบัญญัติในกฎหมายอาญามาให้เพิ่มโทษไม่ได้ แต่ถ้าโทษจำคุกนั้นไม่เกิน 3 เดือน จะยกโทษจำคุกเสียตามมาตรา 55 ก็ได้ (ฎีกาที่ 176/2487, 635/2491)

ความหมายของคำว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ควรทราบประกอบการศึกษากฎหมายอาญา 2 ดังนี้

ผู้ต้องหา หมายถึง บุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด แต่ยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาล
จำเลย หมายถึง บุคคลซึ่งถูกฟ้องยังศาลแล้ว โดยข้อหาว่าได้กระทำความผิด